

**ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ
НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

дисципліни

„МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”

(для бакалаврів)

Київ 2018

Підготовлено професором кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства А. С. Мацко

Перезатверджено на кафедрі міжнародного права та порівняльного правознавства (протокол № 7 від 22.03.18 р.)

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового Інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 2/А від 28.02.2018 р.)

Мацко А. С. Навчальна програма дисципліни „Міжнародне право” (для бакалаврів). – К.: “Вид. дім “Персонал”, 2019. – 24 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни „Міжнародне право”, вказівки до виконання контрольної роботи, варіанти контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© А. С. Мацко, 2019

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2019

© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2019

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Міжнародне право як навчальна дисципліна в юридичних та інших ВНЗ, які забезпечують підготовку студентів за напрямом та спеціальністю „Правознавство”, пов’язане із самостійним правовим комплексом, норми якого встановлюються за допомогою узгодженого волевиявлення держав, а реалізуються як у міждержавному спілкуванні, так і у внутрішньодержавній сфері.

На сьогодні загальний стан міжнародно-правового регулювання, його місце у правовій системі України, нормативна співдружність міжнародних договорів та українського законодавства визначають цінність міжнародного права не лише для дипломатів та інших спеціалістів із „зовнішньою орієнтацією”, а й для тих, хто працюватиме, чи хто вже працює в органах, організаціях, установах, які забезпечують внутрішній правопорядок.

У сучасний період на зміст міжнародно-правового регулювання істотно впливають такі фактори, як розширення кола суб’єктів міжнародного права, масштабний характер науково-технічної революції, посилення впливу міжнародної суспільної думки, стійка тенденція до демократизації міжнародного та внутрішньодержавного життя, розвиток механізмів захисту прав людини. Усе більше виявляє себе тенденція юридичного забезпечення інтересів міжнародного співтовариства загалом. Суттєві зміни відбуваються в механізмі створення норм міжнародного права. Виникла така функція міжнародного права, як сприяння становленню та розвитку демократичної правової держави. Відчувається потреба в посиленні ролі ООН у вирішенні глобальних проблем. Зростає значення міжнародних судів.

Ці процеси сприяють усе більш активному застосуванню норм міжнародного права у правовій системі України, завдяки чому відкриваються широкі можливості для використання потенціалу, закладеного у високій соціальній цінності міжнародного права, в практичній діяльності органів, організацій та установ у сфері внутрішньодержавних відносин.

Норми міжнародного права покликані брати участь у правозастосовчому процесі, тобто в діяльності органів державної влади, місцевого самоуправління, судів – конституційних, загальної юрисдикції, арбітражних, прокуратури, юстиції, органів внутрішніх справ, служби безпеки, адвокатури, банківських та інших структур. Знання міжнародних договорів, уміння їх тлумачити та застосовувати в сукупності з українським законодавством – необхідна умова правомірної та ефективної роботи цих органів, установ та їхніх посадових осіб.

Особливої значущості набуває знання міжнародного права для молоді, студентів, особливо студентів-правознавців. Без знання його основних галузей, інститутів і термінологічного апарату дуже складно пізнати глибинні процеси й особливості становлення, розвитку і функціонування правової системи своєї держави та інших країн, що перебувають у процесі загальносвітового розвитку.

Створення нового світового порядку є одним з найважливіших завдань сучасності, адже нині на передній план виходять інтереси, пов’язані з виживанням людства. Саме для вирішення глобальних проблем необхідний високий рівень взаємодії широкого кола держав. Міжнародне співтовариство стає все більш важливою соціально-політичною системою, зміцнення якої забезпечить як національні, так і інтернаціональні інтереси держав і народів. Новий світовий порядок має ґрунтуватися на балансі національних і загальних інтересів держав. Цей порядок має вирішити одну з глобальних проблем сучасності – зробити світову систему більш керованою, без чого неможливе вирішення інших глобальних проблем.

Важливим інструментом створення і підтримки нового порядку, від якого залежить благополуччя не лише кожної країни, а й долі людства загалом, є міжнародне право. Новий світовий порядок має бути демократичним. Він покликаний забезпечити законні інтереси усіх держав, сприяти гармонізації міжнародних відносин. Баланс сили підлягає заміні балансом інтересів як основи стабільності світового порядку. Право необхідне для забезпечення демократизму міжнародної системи. Новий світовий порядок має бути правовим порядком міжнародного правового співтовариства.

Міжнародне право з усіх видів права виділяється як найбільш динамічне, воно демонструє широку здатність адаптуватися до світу, що змінюється.

Міжнародне право ХХІ ст. є правом міжнародного співтовариства, яке приділяє особливе увагу, захисту інтересів міжнародного співтовариства загалом.

Мета дисципліни:

- ознайомити студентів з особливостями, основними поняттями, категоріями, інститутами та галузями міжнародного права;

- забезпечити правову підготовку, спрямовану на формування інтелектуального потенціалу висококваліфікованих працівників, що володіють основами теоретичних знань у сфері міжнародного права, необхідних для їхньої майбутньої трудової діяльності тощо.

У результаті вивчення дисципліни „Міжнародне право” студент повинен *знати*:

- основні напрями міжнародно-правової діяльності України на сучасному етапі її розвитку;

- основні проблеми міжнародного права України;

- предмет і завдання курсу „Міжнародне право”;

- зв'язок міжнародного права з іншими галузями права;

вміти:

- використовувати набуті знання з міжнародного права у практичній діяльності;

- працювати з міжнародними договорами, іншими міжнародними актами та справами Міжнародного Суду ООН, а також тлумачити їх відповідно до конкретних ситуацій міжнародного життя;

- оцінювати сучасні політичні події у світлі міжнародного права.

Змістові модулі:

модуль I (теми 1–6);

модуль II (теми 7–10);

модуль III (теми 11–17).

Дисципліна „Міжнародне право” вивчається після засвоєння теорії держави і права, історії держави і права зарубіжних країн, державного права зарубіжних країн. Міжнародне право розпочинає цикл таких, дисциплін міжнародного права, як „Міжнародне приватне право”, „Міжнародне комерційне право”, „Міжнародний комерційний арбітраж” тощо. Ця дисципліна є базовою для вивчення галузей міжнародного права як окремих дисциплін.

За результатами вивчення матеріалу дисципліни „Міжнародне право” студенти складають іспит.

Згідно з навчальним планом Інституту права Міжрегіональної Академії управління персоналом цей предмет вивчається на III курсі упродовж одного семестру.

Тематичний план дисципліни «Міжнародне право»

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Поняття сучасного міжнародного права
1	Поняття сучасного міжнародного права. Норми і джерела міжнародного права

2	Історія виникнення і розвитку міжнародного права
3	Основні принципи міжнародного права
4	Суб'єкти міжнародного права
5	Територія у міжнародному праві
6	Населення і міжнародне право
	Змістовий модуль II. Міжнародні договори щодо регулювання діяльності держав та міжнародних організацій
7	Право міжнародних організацій
8	Міжнародно-правові засоби вирішення міжнародних спорів і конфліктів
9	Міжнародно-правова відповідальність
10	Право міжнародних договорів
	Змістовий модуль III. Основні галузі міжнародного права
11	Право зовнішніх зносин (дипломатичне і консульське право)
12	Міжнародне право прав людини
13	Міжнародне гуманітарне право
14	Міжнародне морське право
15	Міжнародне повітряне та космічне право
16	Міжнародне економічне право
17	Міжнародне кримінальне право
	Разом годин: 120

ЗМІСТ дисципліни „МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”

Змістовий модуль I. Поняття сучасного міжнародного права

Тема 1. Поняття сучасного міжнародного права. Норми і джерела міжнародного права

Міжнародне право як особлива система права. Основні особливості сучасного міжнародного права порівняно з національним правом. Міжнародне публічне і міжнародне приватне право, їх співвідношення. Функції міжнародного права.

Співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права. Дуалістична та моністична теорії. Проблема гармонізації національного і міжнародного права. Міжнародне

право про взаємодію з національним правом. Національне право про взаємодію з міжнародним правом. Міжнародне і конституційне право.

Норми міжнародного права, їх класифікація. Норми міжнародного “м’якого права”. Звичасві норми міжнародного права. Договірні норми. Взаємозв’язок звичасвих і договірних норм.

Джерела міжнародного права. Договір і звичай – основні джерела міжнародного права. Інші види джерел міжнародного права: акти міжнародних організацій, доктрина міжнародного права, загальні принципи права, міжнародні судові рішення – їх роль і місце в системі джерел міжнародного права. Кодифікація міжнародного права.

Система сучасного міжнародного права, її складові. Інститути та галузі міжнародного права.

Література [1–5; 12; 15]

Тема 2. Історія виникнення і розвитку міжнародного права

Виникнення міжнародного права і періодизація його історії.

Міжнародне право періоду Стародавнього світу (з давніх часів до 476 р.: імперський експансіонізм та поява християнства).

Міжнародне право епохи Середньовіччя (з V ст. до Вестфальського миру 1648 р.).

Класичне міжнародне право. Зародження класичного міжнародного права (XVII – XVIII ст.). Розвиток класичного міжнародного права (1739 – 1919 рр.). Розвиток доктрини міжнародного права.

Перехід від класичного до сучасного міжнародного права (1919 – 1946 рр.).

Сучасне міжнародне право.

Література [2; 4; 9; 11; 13]

Тема 3. Основні принципи міжнародного права

Поняття основних принципів сучасного міжнародного права, їх види. Загальні риси принципів.

Принцип незастосування сили або погрози силою.

Принцип мирного вирішення міжнародних спорів.

Принцип невтручання у внутрішні справи держав.

Принцип співробітництва держав.

Принцип рівноправності і самовизначення народів і націй.

Принцип суверенної рівності держав.

Принцип сумлінного виконання міжнародних зобов’язань.

Принцип непорушності кордонів.

Принцип територіальної цілісності держав.

Принцип загальної поваги прав і основних свобод людини.

Література [3; 5; 10; 12; 16]

Тема 4. Суб’єкти міжнародного права

Поняття і види суб’єктів міжнародного права.

Держави – основні суб’єкти міжнародного права. Поняття держави в міжнародному праві. Основні права та обов’язки держави у міжнародному спілкуванні. Державний суверенітет та його міжнародно-правове значення.

Міжнародна правосуб’єктність націй і народів, які борються за створення незалежної держави.

Правосуб’єктність міжнародних організацій.

Нетипові суб'єкти міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень.

Проблема інших суб'єктів міжнародного права. Питання про міжнародну правосуб'єктність індивіда. Транснаціональні корпорації.

Міжнародно-правове визнання. Конститутивна та декларативна теорії визнання. Процесуальні форми визнання держав. Визнання держав. Визнання урядів. Інші види визнання.

Правонаступництво у міжнародному праві. Основні принципи правонаступництва суб'єктів міжнародного права. Правонаступництво щодо договорів. Правонаступництво щодо державної власності. Правонаступництво щодо державних архівів та державних боргів. Правонаступництво України у зв'язку з припиненням існування СРСР.

Література [1–6]

Тема 5. Територія у міжнародному праві

Поняття та види території за міжнародним правом: державна, з міжнародним режимом, зі змішаним та особливим режимом.

Юридична природа державної території і її склад. Існуючі теорії юридичної природи державної території. Суходіл, водний простір, надра, повітряний простір.

Територіальне верховенство держави – органічне поєднання засад володіння, володарювання та управління щодо території як невід'ємної ознаки держави, матеріальної основи її існування. Цілісність державної території як принцип міжнародного права.

Розмежування сфери дії територіального верховенства держав. Державні кордони, їх правовий режим. Види державних кордонів: орографічні, геометричні, астрономічні. Засоби визначення, встановлення та перевірки кордонів. Делімітація. Демаркація. Редемаркація.

Непорушність державних кордонів. Спори і суперечки з приводу кордонів. Міжнародно-правові підстави для зміни державних кордонів.

Міжнародні ріки і їх правовий режим. Міжнародно-правовий режим річки Дунай.

Території під особливим правовим режимом. Нейтралізовані та демілітаризовані території. Без'ядерні зони – політичні і правові аспекти.

Правові режими Арктики та Антарктики. Кордони району. Вашингтонський договір про Антарктиду 1959 р. й головні риси встановленого ним режиму.

Література [4–10; 12–13]

Тема 6. Населення і міжнародне право

Поняття населення і регламентація його становища. Склад населення держави. Спеціальні категорії населення у міжнародному праві.

Громадянство та його значення для міжнародного права. Правове регулювання громадянства. Право на дипломатичний захист. Способи набуття громадянства. Філіація та натуралізація. Трансферт та оптація. Припинення громадянства. Громадянство України.

Подвійне громадянство: правове становище біпатридів. Засоби вирішення проблеми апатридів у міжнародних відносинах.

Поняття “іноземні громадяни” та “іноземці”. Правовий режим іноземців та його види. Характерні особливості правового становища іноземців.

Право притулку: поняття та основні риси цього інституту. Територіальні та дипломатичні притулки. Юридичні основи права притулку.

Правовий статус біженців і переміщених осіб. Міжнародно-правові норми та міжнародні органи в справах біженців та переміщених осіб.

Література [1–5; 45; 47]

Змістовий модуль II. Міжнародні договори щодо регулювання діяльності держав та міжнародних організацій

Тема 7. Право міжнародних організацій

Поняття та розвиток права міжнародних організацій. Його характерні риси і сучасна система. Історичні аспекти створення міжнародних організацій.

Міжнародні конференції. Їх статус і функції, правила процедури. Механізм прийняття рішень. Постійні міжнародні органи.

Юридична природа міжнародних організацій. Міжнародні організації та державний суверенітет. Основні особливості правосуб'єктності міжнародних організацій.

Сучасна система міжнародних організацій. Їх типи і види. Класифікація міжнародних організацій (міжурядових). Функції міжнародних організацій. Членство у міжнародних організаціях. Органи міжнародних організацій.

Організація Об'єднаних Націй (ООН). Історія створення і правова природа ООН. Мета, завдання та принципи. Умови членства. Структура ООН. Генеральна Асамблея. Рада Безпеки. Інші головні органи.

Спеціалізовані установи ООН. Їх загальна характеристика, цілі, склад, структура, основні принципи і напрями діяльності.

Регіональні міжнародні організації і їх правова природа.

Література [20–26]

Тема 8. Міжнародно-правові засоби вирішення міжнародних спорів і конфліктів

Становлення та розвиток принципу мирного вирішення міжнародних спорів. Основні міжнародно-правові акти, які відображають його зміст.

Поняття та джерела права мирного вирішення міжнародних спорів. Види міжнародних спорів. Поняття і види мирних засобів їх вирішення. Міжнародні спори політичного і юридичного характеру та відповідні засоби їх вирішення.

Безпосередні переговори як головний початковий засіб вирішення міжнародних спорів. Переговори на вищому рівні і на міжнародних конференціях. Консультація як особлива форма переговорів.

Добрі послуги та посередництво, спільне і відмінне між ними.

Міжнародна слідча процедура. Узгоджувальні комісії. Порядок їх формування, порядок прийняття рішень. Міжнародні угоди про примирчу процедуру.

Судові засоби, їх загальна характеристика.

Міжнародні третейські суди (арбітражі). Історія розвитку і процедура діяльності третейських судів. Постійна палата Третейського суду в Гаазі. Арбітражна процедура і правила арбітражного процесу.

Міжнародний суд ООН – юрисдикція, рішення і консультативні висновки і постанови Міжнародного суду ООН.

Вирішення спорів міжнародними організаціями. ООН. Суд Європейського Союзу. Європейський Суд з прав людини.

Література [27–33]

Тема 9. Міжнародно-правова відповідальність

Поняття і юридична природа міжнародно-правової відповідальності, її передумови, принципи, завдання. Зміст міжнародно-правової відповідальності.

Підстави міжнародно-правової відповідальності. Поняття та ознаки міжнародного правопорушення. Міжнародні злочини і міжнародні правопорушення.

Суб'єкти міжнародно-правової відповідальності, держава як головний її суб'єкт. Особливості міжнародно-правової відповідальності міжнародних організацій.

Об'єкт міжнародно-правової відповідальності. Матеріальна та політична відповідальність. Інститут об'єктивної відповідальності держав. Сатисфакція, репресалія, реторсія, санкція, репарація, реституція, субституція. Залежність обсягу і виду відповідальності від характеру і наслідків правопорушення.

Обставини, що виключають міжнародно-правову відповідальність. Міжнародна кримінальна відповідальність. Нюрнберзький і Токійський міжнародні військові трибунали.

Література [1–6; 10; 12]

Тема 10. Право міжнародних договорів

Поняття права міжнародних договорів. Міжнародний договір і внутрішньодержавний закон. Законодавство України про міжнародні договори та їх дію на території України.

Поняття та юридична природа міжнародного договору. Класифікація міжнародних договорів. Сторони в договорах. Право на участь у договорах. Органи держави, які уповноважені на укладення міжнародних договорів.

Процес укладення міжнародних договорів. Стадії укладення. Застереження. Предмет договору. Критерії його правомірності. Протиправні міжнародні договори.

Форма та структура міжнародних договорів. Їх найменування та мова. Дія договорів, набрання чинності, строк дії. Застосування і тлумачення договорів. Види тлумачення.

Недійсність договорів. Припинення чи призупинення дії договорів. Внесення змін до договорів.

Забезпечення виконання міжнародних договорів.

Література [35–39]

Змістовий модуль III. Основні галузі міжнародного права

Тема 11. Право зовнішніх зносин (дипломатичне і консульське право)

Поняття права зовнішніх зносин. Об'єкт та суб'єкт цього права, його джерела та система. Зовнішні зносини України, її законодавство з питань дипломатичних та консульських відносин.

Органи зовнішніх зносин держав і їх система. Внутрішньодержавні та зарубіжні, постійні та тимчасові органи зовнішніх зносин.

Поняття дипломатичного права, його загальна характеристика. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 р. Початок і закінчення дипломатичного представництва. Види дипломатичних представництв, їх персонал, структура. Торговельні представництва. Функції дипломатичних представництв. Класи і ранги дипломатів. Дипломатичний корпус, його функції. Дипломатичні привілеї та імунітети.

Право спеціальних місій. Конвенція про спеціальні місії 1969 р. Види, функції спеціальних місій. Їх привілеї та імунітети.

Дипломатичне право міжнародних організацій. Постійні представництва держав при міжнародних організаціях. Делегації і спостерігачі держав на міжнародних конференціях. Привілеї та імунітети міжнародних організацій та їх персоналу. Привілеї та імунітети представників держав при міжнародних організаціях.

Поняття консульського права, його джерела. Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р. Консульські відносини. Організація консульських установ. Штатні та нештатні (почесні) консули. Класи консульських установ. Консульський округ. Консульський корпус. Функції консульських установ. Консульські привілеї та імунітети.

Література [2; 9; 10; 40–44]

Тема 12. Міжнародне право прав людини

Поняття міжнародного права прав людини, його система. Поняття прав людини. Значення міжнародного захисту прав людини для сучасних міжнародних відносин. Становлення та розвиток міжнародного захисту прав людини як галузі міжнародного права. Громадянські та політичні права. Економічні, соціальні та культурні права. Колективні права.

Міжнародне співробітництво в заохоченні та розвитку поваги до прав людини. Основні міжнародно-правові акти про права людини. Загальна декларація прав людини 1948 р. Пакт про громадянські та політичні права 1966 р. Пакт про економічні, соціальні та культурні права 1966 р. Класифікація міжнародних актів про права людини. Пріоритетний характер норм про права людини в системах міжнародного та внутрішньодержавного права сучасності.

Особливості міжнародного захисту прав людини як галузі міжнародного права. Галузеві принципи міжнародного захисту прав людини.

Механізми міжнародного співробітництва у сфері прав людини. Комісія ООН з прав людини. Роль спеціалізованих установ ООН, зокрема МОП, ВООЗ, ЮНЕСКО.

Експертні органи, створені на основі універсальних договорів у сфері прав людини.

Регіональне співробітництво з питань прав людини. Рада Європи. Європейська конвенція про захист прав людини і основних свобод 1950 р. та протоколи до неї. Конвенція СНД про права і основні свободи людини від 26 травня 1995 р.

Механізми міжнародного контролю за дотриманням прав людини. Процедура розгляду індивідуальних петицій. Верховний комісар ООН з прав людини. Європейський Суд з прав людини. Контрольні механізми в рамках ОБСЄ.

Література [45–50; 52–53]

Тема 13. Міжнародне гуманітарне право

Поняття і джерела міжнародного гуманітарного права. Сфера дії гуманітарного права. Основні інститути міжнародного гуманітарного права.

Збройні конфлікти в сучасному світі та їх класифікація. Міжнародні збройні конфлікти і збройні конфлікти міжнародного характеру – критерії їх розмежування.

Принципи гуманізації збройних конфліктів як концентроване відображення завдань міжнародного права в умовах збройної боротьби в усіх її виявах. Складові цього принципу: недопустимість застосування варварських і нелюдських засобів ведення збройної боротьби; чесність і добросовісність у виборі методів, які використовуються у ході військових дій; відповідальність учасників збройних конфліктів за військові злочини.

Учасники збройних конфліктів. Комбатанти, їх права і обов'язки. Некомбатанти, їх права і обов'язки. Міжнародно-правовий статус медичного та духовного персоналу збройних сил воюючих сторін. Поводження з найманцями, шпигунами, вивідувачами.

Початок війни і його правові наслідки. Юридична кваліфікація факту оголошення чи неоголошення війни при вже розпочатих військових діях. Стан війни і доля дипломатичних і консульських відносин, договірних зв'язків. Театр війни. Нейтралізовані і демілітаризовані території.

Закони та звичаї війни. Заборонені засоби і методи ведення війни.

Захист жертв війни. Військовополонені. Режим військового полону. Міжнародно-правові акти, які його визначають. Коло осіб, які користуються статусом військовополонених. Режим поранених і хворих зі складу збройних сил у суходільній і морській війнах.

Режим військової окупації. Правове становище населення окупованої території. Рух опору на окупованій території.

Поняття нейтралітету. Нейтралітет в суходільній війні. Нейтралітет і військові дії на морі, в повітряному просторі.

Міжнародно-правове регулювання закінчення військових дій і стану війни.

Міжнародне гуманітарне право і миротворчі сили ООН.
Забезпечення норм міжнародного гуманітарного права.

Література: [47; 52-57]

Тема 14. Міжнародне морське право

Поняття та джерела міжнародного морського права. Кодифікація міжнародного морського права. Конференції ООН з морського права.

Класифікація морських просторів.

Внутрішні морські води і їх правовий режим. Закриті і відкриті для заходу іноземних суден морські порти. Національне законодавство і міжнародне право про їх правовий статус.

Правовий режим територіального моря. Право мирного проходу – міжнародне право та законодавство прибережної держави щодо цього.

Прилеглі зони, їх види і правовий режим згідно з конвенціями 1958 та 1982 рр. Суверенні права прибережної держави у прилеглих зонах.

Континентальний шельф. Виключна економічна зона, її правовий статус. Конвенція ООН з морського права 1982 р. про права і обов'язки інших держав у виключній економічній зоні.

Міжнародно-правовий режим відкритого моря. Принцип свободи відкритого моря і його складові. Принцип виключної юрисдикції держави прапора судна у відкритому морі. Імунітет військових кораблів у відкритому морі.

Міжнародний район морського дна і його режим за конвенцією ООН 1982 р. Концепція спільної спадщини людства щодо нього. Міжнародний орган по морському дну.

Міжнародні канали.

Література [1–3; 61–66]

Тема 15. Міжнародне повітряне та космічне право

Поняття та джерела міжнародного повітряного права. Основні принципи міжнародного повітряного права. Правовий статус повітряного простору над територією держави і над територією загального користування держав. Юрисдикція держави у своєму повітряному просторі. Свобода польотів у міжнародному повітряному просторі. Правовий статус повітряного судна і його екіпажу. Боротьба з актами незаконного втручання в діяльність цивільної авіації. Міжнародні авіаційні організації. Відповідальність у міжнародному повітряному праві.

Поняття та джерела міжнародного космічного права. Основні принципи космічної діяльності. Правовий режим космічного простору та небесних тіл. Концепція “загальної спадщини людства” в космічному праві. Правовий статус космічних об'єктів. Правовий статус космічних апаратів та їх екіпажів. Права і обов'язки держав при здійсненні космічної діяльності. Міжнародно-правові обмеження військового використання космосу. Міжнародні космічні організації. Особливості міжнародно-правової відповідальності в космічному праві.

Література [2; 6; 10; 69–72]

Тема 16. Міжнародне економічне право

Поняття та джерела міжнародного економічного права. Цілі та принципи міжнародного економічного права. Його особливості як галузі міжнародного публічного права. Держава в міжнародному економічному праві. Відповідальність держави і приватних осіб. Транснаціональні корпорації.

Історичний розвиток форм міжнародно-правового регулювання міждержавних економічних відносин – договори про торгівлю та мореплавство. Угоди про торгівлю і

платежі, угоди про надання економічної і технічної допомоги, про науково-технічне співробітництво та ін. Двосторонні угоди в цій галузі.

Багатосторонні угоди у сфері міжнародних економічних відносин. Генеральна угода про тарифи і торгівлю 1947 р. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 р.

Міжнародні економічні організації.

Проблема встановлення нового економічного порядку та створення системи міжнародної економічної безпеки. Декларація щодо цього від 1 травня 1974 р. та Хартія економічних прав і обов'язків держав від 12 грудня 1974 р.

Література [2; 10; 73–78]

Тема 17. Міжнародне кримінальне право

Поняття, предмет та система міжнародного кримінального права. Принципи та джерела міжнародного кримінального права.

Міжнародний злочин та його ознаки. Суб'єкт міжнародного злочину. Міжнародно-правова відповідальність держави за міжнародні злочини.

Поняття злочинів міжнародного характеру як основного об'єкта співробітництва держав із запобігання таким злочинам і покарання осіб, які їх вчинили. Відмінність злочинів міжнародного характеру від звичайних кримінальних злочинів і від міжнародних злочинів, критерії розмежування.

Співробітництво держав у боротьбі зі злочинами міжнародного характеру та його основні міжнародно-правові форми: укладення договорів, участь у міжнародних організаціях. Конгреси ООН з попередження злочинності і поводження з правопорушниками.

Правові основи співробітництва держав у боротьбі з окремими видами злочинів: підробка грошових знаків, тероризм, рабство та работоргівля, незаконні операції з наркотичними засобами.

Міжнародні кримінальні суди. Нюрнберзький та Токійський міжнародні військові трибунали. Міжнародні кримінальні трибунали для Югославії та Руанди. Міжнародний кримінальний суд.

Видача злочинців (екстрадиція), поняття та умови видачі. Проблема “видачі чи надання притулку”. Принцип “або видача або кримінальне переслідування за законом утримуючої держави”.

Міжнародна організація кримінальної поліції (Інтерпол). Історія та умови створення. Правові основи діяльності. Структура Інтерполу, функції та повноваження.

Література [79–85]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Поняття, особливі риси та призначення сучасного міжнародного права.
2. Норми міжнародного права: порядок створення та види.
3. Основні принципи міжнародного права, їх значення в системі права.
4. Джерела сучасного міжнародного права.
5. Система міжнародного права.
6. Сфера дії міжнародного права.
7. Суб'єкти міжнародного права.
8. Міжнародна правосуб'єктність держави.
9. Проблема визнання та правонаступництво суб'єктів у міжнародному праві.
10. Поняття, юридична природа та складові державної території.

11. Континентальний шельф, його правовий режим.
12. Правовий режим Антарктики.
13. Міжнародний район морського дна та його режим за Конвенцією ООН з морського права 1982 р.
14. Міжнародний договір, стадії процесу його укладення.
15. Недійсність, призупинення або припинення дії договорів. Внесення змін до договорів.
16. Правовий режим іноземців та його види. Характерні особливості правового становища іноземців.
17. Поняття міжнародної організації, їх види та правосуб'єктність.
18. ООН та система її головних органів.
19. Міжнародні конференції, їх статус і функції. Механізм прийняття рішень.
20. Міжнародний Суд ООН: склад, повноваження, судова процедура.
21. Спеціалізовані установи ООН.
22. Правові засоби розв'язання міжнародних спорів.
23. Міжнародне право прав людини, його особливості порівняно з іншими галузями міжнародного права.
24. Поняття та види відповідальності у міжнародному праві.
25. Міжнародні правопорушення, їх види.
26. Система органів зовнішніх зносин.
27. Дипломатичні і консульські представництва.
28. Міжнародні кримінальні суди.
29. Інститут видачі злочинців у міжнародному праві.
30. Інтерпол: структура, функції, повноваження.
31. Міжнародне економічне право, його особливості порівняно з іншими галузями міжнародного права.
32. Транснаціональні корпорації та їх значення у міжнародному економічному праві.
33. Проблема захисту прав людини в сучасному міжнародному праві.
34. Механізми міжнародного співробітництва у сфері прав людини.
35. Європейський суд з прав людини: склад, повноваження, судова процедура.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Контрольна робота – це самостійний вид роботи студента, передбачений навчальним планом вивчення курсу “Міжнародне право”. Її виконують студенти заочної форми навчання.

Номер теми контрольної роботи має відповідати останнім двом цифрам номера залікової книжки студента. Важливою умовою щодо порядку вибору теми є те, що в одній навчальній групі не повинно бути у студентів однакових тем.

Контрольні роботи виконуються за варіантами індивідуально кожним студентом. Якщо у студента є бажання щодо виконання контрольної роботи за цікавою для нього темою, якої немає в переліку тем контрольних робіт, то він може звернутися до викладача з пропозицією для узгодження назви теми.

Мета контрольної роботи – закріплення знань з навчальної дисципліни, що передбачає оволодіння студентами методів наукового аналізу, самостійного вивчення законодавчих і літературних джерел, оформлення результатів науково-дослідної роботи.

Після вибору теми студент має ознайомитися з відповідним розділом (главою) підручника (посібника), що дозволить йому з'ясувати зміст та перелік питань, які мають бути розглянуті в роботі, приступити до складання плану. План має охоплювати всі питання теми (проблеми), проте не бути надто громіздким. Оптимальний варіант плану: 3–4 найважливіші питання і висновок.

У роботі може бути вступ, хоча він не є обов'язковим. Якщо студент вирішив написати вступ, то в ньому не слід розкривати проблему за суттю (типова помилка). Зміст вступу зводиться до визначення актуальності теми (проблеми), ступеня її розроблення у літературі тощо.

В основній частині студент повинен творчо осмислити, чітко та ясно викласти своїми словами зібраний і систематизований матеріал.

Добір літератури слід починати з підручників, навчальних посібників, монографій, а потім переходити до періодичних видань (статей, опублікованих у журналах, газетах).

Опрацьовуючи літературу, бажано скласти короткий конспект вивчених джерел і зробити короткі виписки. Виписки можна робити як на окремих аркушах, так і на картках. Це дасть змогу спочатку їх систематизувати за окремими питаннями плану, а відтак (під час складання загального списку використаної літератури) розташувати в алфавітному порядку.

У виписках потрібно занотувати відповідні реквізити використаної літератури: прізвище автора, назву праці, місце видання, назву видавництва, рік видання, сторінки.

У висновку (1,5–2 сторінки) студент підводить підсумки розглянутих питань контрольної роботи.

Контрольна робота оформляється і подається на перевірку викладачеві кафедри і роздруковується відповідно до вимог для оформлення наукових робіт для гуманітарних спеціальностей.

Контрольна робота друкується на листі білого паперу формату А4 (210x297 мм) через два міжстрокових інтервали (для друкарської машинки), півтора – для комп'ютера (шрифт – Times New Roman, розмір шрифту – 14). На сторінці повинно бути не більше 28–30 рядків і мають бути витримані такі поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20–25 мм.

Обсяг контрольної роботи повинен складати 13-15 друкованих сторінок, включаючи титульний лист, зміст роботи. Список літератури не включається у обсяг контрольної роботи.

Велике значення має правильне оформлення посилань на джерела та матеріали, які студент використовує при написанні контрольної роботи. Посилання оформлюється у квадратних дужках з указанням сторінки.

Наприклад:

У науці міжнародного права загальноприйнято, що ...[23, с.157; 53, с.38;]. При цьому слід мати на увазі, що ...

Оформлення списку літератури є важливою складовою написання контрольної роботи. У список включаються тільки ті джерела, які студент вивчав при написанні контрольної роботи і на які зроблено посилання в самій роботі. При оформленні списку літератури його треба умовно розділити на дві частини: нормативні акти і спеціальну літературу (нумерація при цьому залишається наскрізною). До спеціальної літератури належить монографії, підручники, навчальні посібники, наукові статті та ін. Ці джерела розміщуються в алфавітному порядку назв або прізвищ перших авторів.

Контрольна робота крім теоретичного питання включає і практичне завдання, яке студент вибирає за першою літерою свого прізвища (див. табл).

Перша літера прізвища студента	Номер практичного завдання контрольної роботи
А, Б, Ф, С, Х	6
Ж, Ч, Ш, Я	5
К, Є, Р, Ю	4
Т, Д, О, М	3
І, Г, З, У, Н	2
Щ, П, Л, В	1

Завдання 1

Космічний супутник зійшов з орбіти, впав на територію держави А та заподіяв істотну шкоду. Потерпіла держава пред'явила претензії про відшкодування шкоди. Держава, яка запустила супутник, стверджує, що не вчинила ніяких протиправних дій, падіння об'єкта відбулося з об'єктивних причин, тому відсутня і її вина в заподіянні шкоди.

Чи має місце в діях держави, яка запустила супутник, склад правопорушення? Які особливості виникнення та реалізації відповідальності за заподіяння шкоди без вини?

Завдання 2

Військові кораблі КНДР, застосувавши силу, затримали в своїх територіальних водах військовий розвідувальний корабель США.

Чи правомірні дії влади КНДР? Чи являється у цьому випадку застосування сили необхідною обороною? Обґрунтуйте свою відповідь посиланнями на норми Статуту ООН та Конвенції ООН з морського права 1982 р.

Завдання 3

У березні 2001 р. влада США оголосила персонами нон грата групу російських дипломатів у США. У відповідь на ці дії Росія оголосила персонами нон грата чотирьох представників розвідувальних служб США, які працювали під дипломатичним прикриттям. Ще 46 дипломатів повинні були залишити Росію до липня 2001 р. „Таким чином, – наголосила російська влада, – Москва повністю застосувала дзеркальний підхід у своїй відповіді на дії США щодо висилки групи російських дипломатів”.

Чи правомірні з точки зору міжнародного права дії США та Росії? Яке значення реторсії в сучасних міжнародних відносинах?

Завдання 4

Україна являється учасницею Конвенції про попередження злочинів геноциду та покарання за нього 1948 р.

Якщо виникає спір з будь-якою іншою державою – учасницею цієї Конвенції, чи може вона передати спір у Міжнародний суд ООН без згоди України? Якщо так, то яке юридичне значення для України буде мати рішення Суду?

Завдання 5

Влітку 2003 р. приватний автомобіль громадянина П. зіткнувся з ЛІАЗом, за кермом якого знаходився водій посольства Чехії. ДАІ встановила, що аварія сталася з вини водія ЛІАЗа (громадянин Чехії). П. звернувся у районний суд за місцем знаходження посольства з позовом про відшкодування шкоди.

Чи вправі суд порушити позовне провадження? Вирішіть справу по суті.

Завдання 6

Посол держави А скоїв тяжкий злочин у державі перебування Б та дав згоду на притягнення його до кримінальної відповідальності за законами цієї країни. На підставі вироку суду держави Б його було засуджено до 10 років позбавлення волі. Держава А заявила протест, звинувативши державу Б у порушенні норм дипломатичного права.

Оцініть законність дій держави Б. Чи є обґрунтованим протест держави А?

Контрольна робота оцінюється: “зарахована”, “незарахована”.

Незарахована контрольна робота повертається студенту для виправлення недоліків. Після усунення вказаних недоліків необхідно повернути як незараховану контрольну роботу, так і новий варіант виконання контрольної роботи.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

Змістовий модуль I. Поняття сучасного міжнародного права

До теми 1

1. Як можуть бути прокоментовані основні з дефініцій поняття „міжнародне право”, що приводяться у літературних джерелах?

2. У чому полягає зміст поняття системності міжнародного права і які основні компоненти поняття „міжнародна система”?
3. Які основні риси сучасного міжнародного права?
4. Як співвідносяться між собою міжнародне право та міжнародне приватне?
5. Як співвідносяться між собою міжнародне право та внутрішньодержавне?
6. Які функції міжнародного права?
7. Назвіть джерела міжнародного права?
8. Чи існує взаємозв'язок між звичаєвими та договірними нормами?

До теми 2

1. Дайте періодизацію історії міжнародного права.
2. Схарактеризуйте міжнародне право Давньої Греції та Стародавнього Риму.
3. У чому полягає значення Вестфальського миру 1648 р. для розвитку міжнародного права?
4. У чому полягають особливості міжнародного права XIX століття?
5. У чому полягає відмінність міжнародного права від сучасного міжнародного права?

До теми 3

1. Що входить у нормативний зміст принципу незастосування сили та погрози силою?
2. Яке значення принципу вирішення спорів мирними засобами?
3. Як ви розумієте поняття „справи, що відносяться до внутрішньої компетенції держав”?
4. В чому специфіка принципу суверенної рівності держав?
5. Як розуміти добросовісність у справі дотримання міжнародних зобов'язань?
6. У чому спільне і відмінність принципів недоторканості кордонів і територіальної цілісності держав?
7. Яке значення принципу поваги прав та основних свобод людини в сучасному міжнародному праві?

До теми 4

1. Яке коло суб'єктів міжнародного права?
2. Що таке державний суверенітет?
3. Які форми і види міжнародно-правового визнання?
4. У чому відмінність визнання *de facto* від визнання *de jure*?
5. Як ви розумієте декларативну і конститутивну значущість визнання?
6. У чому полягає сутність правонаступництва держав?
7. Які існують міжнародні угоди з питань правонаступництва та яка роль міжнародного звичаєвого права в регулюванні цих питань?
8. Як вирішуються питання правонаступництва держав щодо державної власності?
9. У чому особливості правонаступництва у зв'язку з розпадом СРСР?

До теми 5

1. Назвіть основні види території та їх межі в просторі.
2. Дайте визначення поняття державної території та вкажіть її складові.
3. Який порядок встановлення державних кордонів?
4. Назвіть правомірні способи зміни державних кордонів та належності території.
5. Коротко схарактеризуйте режим міжнародної ріки.
6. Що означає поняття „північний полярний сектор”?
7. Який правовий режим морського простору в Арктиці?
8. Який основний зміст Договору про Антарктику 1959 р.?

До теми 6

1. Дайте визначення поняття населення та загальну оцінку норм права, які регламентують його становище.
2. Яка група питань, пов'язаних зі становищем населення, регулюється міжнародно-правовими нормами?
3. Що розуміється під громадянством?

4. У яких випадках індивід може втратити громадянство?
5. Що розуміється під подвійним громадянством та чи допускається воно за законодавством України?
6. Що таке безгромадянство та чи допускається воно з точки зору міжнародного права?
7. Який міжнародно-правовий статус біженців?
8. Які права працівників-мігрантів?

Змістовий модуль II. Міжнародні договори щодо регулювання діяльності держав та міжнародних організацій

До теми 7

1. Назвіть основні ознаки міжурядової та неурядової організації.
2. Який обсяг правосуб'єктності міжурядової організації?
3. У чому полягає компетенція та яке функції виконують головні органи ООН?
4. Дайте визначення спеціалізованих установ ООН та назвіть їх.
5. Схарактеризуйте правову природу Співдружності Незалежних держав.
6. Чи являється ОБСЄ міжнародною організацією?
7. Поняття та роль неурядових міжнародних організацій.

До теми 8

1. Розкрийте поняття мирних засобів вирішення міжнародних спорів.
2. Поясніть відмінність добрих послуг від посередництва.
3. Які особливості слідчої та узгоджувальної процедур?
4. У чому полягає схожість та відмінність арбітражної та судової процедур мирного вирішення міжнародних спорів?
5. Які наслідки визнання обов'язкової юрисдикції Міжнародного Суду ООН?
6. У чому особливості розгляду спорів у Міжнародному суді ООН?

До теми 9

1. Порівняйте політичну та матеріальну відповідальність.
2. У чому специфіка матеріальної відповідальності за шкідливі наслідки дій, які не складають правопорушення?
3. Схарактеризуйте форми політичної та матеріальної відповідальності.
4. У чому відмінність міжнародного злочину від звичайного делікту?
5. Схарактеризуйте сучасний стан міжнародного права у сфері міжнародної кримінальної відповідальності фізичних осіб.
6. У чому полягають особливості відповідальності міжнародних організацій?

До теми 10

1. Дайте визначення права міжнародних договорів та схарактеризуйте його місце в системі міжнародного права.
2. Назвіть джерела права міжнародних договорів.
3. Що розуміється під міжнародним договором?
4. Назвіть стадії укладення договорів та визначте значення кожної із них.
5. Назвіть способи вираження згоди на обов'язковість міжнародних договорів.
6. Яким чином діють договори щодо третіх сторін?
7. Назвіть види та способи тлумачення договорів.
8. В яких випадках дійсність договору може оспорюватися?
9. Яким чином може припинитися чи призупинитися дія міжнародних договорів?

Змістовий модуль III. Основні галузі міжнародного права

До теми 11

1. Назвіть основні міжнародні конвенції у сфері дипломатичного та консульського права.
2. Яка роль парламенту як органу зовнішніх зносин у світовій практиці?

3. Які класи дипломатичних представництв ви знаєте?
4. Як вирішується питання про чисельність персоналу дипломатичного представництва?
5. Що означає поняття „агреман” та „persona non grata”?
6. У чому відмінність правового режиму спеціальної місії від правового режиму постійного дипломатичного представництва?
7. Як відбувається встановлення консульських відносин між державами та створення консульських установ?
8. Назвіть види та класи глав консульських установ.
9. Яке правове значення консульського патенту та екзекватури?
10. У чому полягає сутність консульських функцій?
11. У чому полягають привілеї та імунітети консульств як установ?

До теми 12

1. Розкрийте значення і місце міжнародного захисту прав людини в міжнародних відносинах.
2. Що означає концепція „трьох поколінь” прав людини?
3. Який правовий зміст принципу поваги прав людини?
4. Схарактеризуйте основні особливості міжнародного права прав людини як галузі загального міжнародного права.
5. Які галузеві принципи міжнародного права прав людини?
6. Вкажіть основні міжнародні організації та органи, які займаються правами людини.
7. Назвіть основні процедури та механізми захисту прав людини на міжнародному рівні.
8. Роль України в міжнародному захисті прав людини.

До теми 13

1. Дайте визначення міжнародного гуманітарного права.
2. Назвіть основні принципи та джерела МГП.
3. Хто відноситься до жертв війни, як забезпечується їхній захист МГП?
4. Кого слід вважати законними учасниками збройних конфліктів?
5. Які існують заборонені методи та засоби ведення війни?
6. Який правовий статус цивільних об’єктів та культурних цінностей у період збройного конфлікту?

До теми 14

1. Дайте визначення міжнародного морського права.
2. Назвіть джерела міжнародного морського права.
3. У чому сутність правового режиму внутрішніх вод та який їх склад? Розкрийте зміст права мирного проходу.
4. Які цілі встановлення прилеглих зон? Який їх правовий режим?
5. Якими принципами міжнародного права визначається правовий режим відкритого моря та в чому його сутність?
6. Розкрийте зміст правового режиму виключно економічної зони.
7. Що розуміється під континентальним шельфом та який його правовий режим?
8. Що розуміється під Районом морського дна? Які принципи визначають його правовий режим та в чому сутність цього режиму?
9. Які існують міжнародні канали та який їх правовий режим?

До теми 15

1. Назвіть і схарактеризуйте галузеві принципи міжнародного повітряного права.
2. У чому сутність різниці правового режиму національного повітряного простору та повітряного простору загального користування?
3. Який правовий статус повітряного судна?
4. Які міжнародно-правові засоби боротьби проти незаконного втручання у діяльність цивільної авіації?
5. Схарактеризуйте цілі і діяльність ІКАО?
6. Як вирішується питання відповідальності в міжнародному повітряному праві?

7. Схарактеризуйте режим космічного простору та небесних тіл.
8. Який правовий статус космічних об'єктів?
9. Які міжнародно-правові обмеження військового використання космосу?

До теми 16

1. Дайте визначення міжнародного економічного права та поясніть його особливості.
2. Назвіть спеціальні принципи міжнародного економічного права.
3. Схарактеризуйте правовий статус, цілі та функції СОТ.
4. Які правові форми співробітництва держав у сфері фінансових та валютних відносин?

До теми 17

1. Дайте визначення міжнародних злочинів та злочинів міжнародного характеру.
2. Назвіть принципи та джерела міжнародного кримінального права.
3. Назвіть основні види злочинів міжнародного характеру.
4. Яким чином здійснюється співробітництво держав у боротьбі зі злочинами міжнародного характеру?
5. Назвіть основні цілі та завдання Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол).

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Тетарчук І. В., Дяків Т. Є. Міжнародне право: навч. посіб. – К.: ЦУЛ, 2014.
2. Тимченко Л. Д., Кононенко В. П. Міжнародне право: підручник. – К.: Знання, 2012.
3. Овчаренко В.Н., Теліпка Т.І. Міжнародне право. – К., 2010.
4. Антонович М.В. Міжнародне публічне право . – К., 2011.
5. Буткевич В.Г. Міжнародне право. Основи теорії. – К., 2002.
6. Баймуратов М.О. Міжнародне право. – Х., 2009.
7. Міжнародні відносини та світова політика / [Кер. авт. кол. В.Ю. Крушинський; за ред. В.А.Манжоли]. – К.: ВПЦ «Київ. ун-т», 2010.
8. Черкес М.Ю. Міжнародне право: підручник. – К., 2011.
9. Дмитрієв А.І., Муравйов В.І. Міжнародне публічне право: навч. посіб. / [Київ. ун-т права; Ю.С. Шемшученко (відп. ред.), Л.В. Губерський (відп.ред.)]. — Стер. вид. — К. : Юрінком Інтер, 2003. — 638 с.
10. Мацко А.С. Міжнародне право. – К., 2005.
11. Буткевич О.В. Історія міжнародного права: підруч. – К.: Ліра-К., 2013.

12. Міжнародне публічне право / [за заг ред. Репецького В.М.]. – К.: Знання, 2012.
13. Тимченко Л.Д. Международное право. Учебник. – Х., 2009.
14. Чубарєв В.Л., Мацко А.С. Україна в міжнародно-правових відносинах. – К., 2010.
15. Даниленко Г.М. Обычай в современном международном праве. – М., 2013.
16. Лукашук И.И. Источники международного права. – К., 2000
17. Мовчан А.П. Кодификация и прогрессивное развитие международного права. – М., 2002.
18. Мюллерсон Р.А. Соотношение международного и национального права. – М., 2003.
19. Реализация международно-правовых норм во внутреннем праве / [Отв. ред. В.Н. Денисов, В.И. Евинтов]. – К., 1996.

Додаткова

20. Ковалева О. В. Международные организации: принятие решений. – М., 2008.
21. Ковалева Т.М. Правотворчество международных организаций. – Калининград, 2009.
22. Коваленко И.И. Международные неправительственные организации. – М., 2012.
23. Кривчикова Э.С. Главные органы ООН. – М., 2003.
24. Кривчикова Э.С. Основы теории права международных организаций. – М., 2005.
25. Крылов Н.Б. Принципы участия государств в системе ООН. – М., 2012.
26. Крылов Н.Б. Правотворческая деятельность международных организаций. – М., 2008.

27. Анисимов Л.Н. Международно-правовые средства разрешения международных споров (конфликтов). – Л., 2014.
28. Беджуан М. Международный суд ООН: прошлое и будущее // Москов. журн. междунар. права. – 2012.
29. Кожевников Ф.И., Шармазанашвили Г.В. Международный суд ООН. – М., 2011.
30. Лазарев С.Л. Международный арбитраж. – М., 2010.
31. Левин Д.Б. Принцип мирного разрешения международных споров. – М., 2013.
32. Пушмин Э.А. Мирное разрешение международных споров. – М., 2012.
33. Шатуновский С.В. Развитие средств и методов мирного урегулирования споров // Москов. журн. междунар. права. – 2013.
34. Энтин М.Л. Международные судебные учреждения. – М., 2006.
35. Венская конвенция о праве международных договоров. Комментарий / [Сост. и авт. комментария Талалаев А.Н.]. – М., 2013.
36. Дружков М.П. Заключение международных договоров в рамках и под эгидой международных организаций. – К., 2013.
37. Захарова Н.В. Выполнение обязательств, вытекающих из международного договора. – М., 2010.
38. Каламкарян Р.А. Фактор времени в праве международных договоров. – М., 2008.
39. Шуршалов В.М. Право международных договоров. – М., 2009.
40. Блищенко И.П. Дипломатическое право. – М., 2003.
41. Бобылев Г.В., Зубков Н.Г. Основы консульской службы. – М., 2014.
42. Ганюшкин Б.В. Дипломатическое право международных организаций. – М., 2013.
43. Ильин Ю.Д. Основные тенденции в развитии консульского права. – М., 2007.
44. Ковалев А.А. Привилегии и иммунитеты в современном международном праве. – М., 2012.

45. Даниленко Г.М. Международная защита прав человека. – М., 2014.
46. Дженіс М., Кей Р., Бредлі Е. Європейське право у галузі прав людини. – К., 2007.
47. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві: міжнародно-правові механізми захисту: підруч. для вузів. – К., 2010.
48. Европейский Суд по правам человека. Избранные решения: в 2 т. – М., 2009.
49. Игнатова И.В. Механизм реализации Европейской конвенции о защите прав и основных свобод. – Государство и право. – 2007.
50. Карташкин В.А. Международная защита прав человека. – М., 2012.
51. Международные акты о правах человека: сб. док. – М., 2006.
52. Мюллерсон Р.А. Права человека: идеи, нормы, реальность. – М., 1999
53. Права человека: учебник / [отв. ред. Е.А. Лукашева]. – М., 2011.
54. Энтин М.Л. Международные гарантии прав человека. Опыт Совета Европы. – М., 2002.
55. Арцибасов И.Н. Международное право (законы и обычаи войны). – М., 2014.
56. Баймуратов М., Гараджаев Д. Международное гуманитарное право и его имплементация в законодательство Украины // Юрид. вестн. – 1998. – № 4.
57. Котляров И.И. Международно-правовое регулирование вооруженных конфликтов // Военное право. – М., 2012.
58. Міжнародні відносини ХХ століття: навч. посіб. / О.А.Коппель, О.С. Пархомчук. – 4-те вид. – К.: ФАДА, ЛТД, 2009.
59. Пустогаров В.В. Международное гуманитарное право. – М., 2012.
60. Тиунов О.И. Международное гуманитарное право. – М., 2008.
61. Анцелевич Г.А., Высоцкий А.Ф., Демиденко В.В., Щипцов А.А. Современное морское право и практика его применения Украиной. – К., 2013.

- 62.Бекяшев К.А., Волков А.А., Каргополов С.Г. Морское и рыболовное право. – М., 1997.
- 63.Василенко В.А., Высоцкий А.Ф., Рыбальчик Д.Э. Международное морское право. – К., 2006.
- 64.Молодцов С.В. Международное морское право. – М., 2012.
- 65.Мировой океан и международное право: в 5 кн. – М., 2011.
- 66.Открытое море. Международные проливы. Архипелажные воды. – М., 2013.
- 67.Дікареєв О.І. Міжнародне енергетичне право в тріаді відносин та джерел: авториф. дис. ... на здоб. наук. ступ. д-ра наук в галузі права. – К., 2015.
- 68.Балюк Г.І. Ядерне право України: стан і перспективи розвитку (прав, аспекти радіоекології). — К., 1996.
- 69.Колосов Ю.М., Сташевский С.Г. Борьба за мирный космос. Правовые вопросы. – М., 2009.
- 70.Международное воздушное право. – Кн.1. – М., 2012.
- 71.Международное космическое право / [отв. ред. Г.П. Жуков и Ю.М. Колосов]. – М., 2007.
- 72.Сапрыкин Ф.И. Международно-правовые проблемы использования воздушного пространства государств-участников СНГ // Москов. журн. междунар. права. – 2008. – № 4. – С. 5–11.
- 73.Румянцев А.П. Міжнародна економіка: підручник. – К.: Знання, 2009.
- 74.Фолішин С.В., Румянцев А.П., Циганов С.А. та ін. Міжнародна економіка / За ред. С.В. Фолішина. – Л.: Новий світ, 2011
- 75.Опришко В.Ф. Міжнародне економічне право і процес: монографія. – К.: Парлам. вид-во, 2014.
- 76.Скринька Д.В. Право Світової організації торгівлі: підручник / Біб-ка каф. міжнар. права. – К.: Вид. дім «Промені», 2010.
- 77.Шнирков О.І., Заблоцька Р.О. Міжнародні економічні відносини: конспект лекцій. – 3-тє вид. – Д., 2012.

78. Оніщик Ю.В. Міжнародне співробітництво у боротьбі з фінансовими правопорушеннями: навч. посіб. – К.: Алерта, 2016.
79. Галенская Л.Н. Международная борьба с преступностью. – М., 2014.
80. Галенская Л.Н. Сотрудничество государств в борьбе с преступностью // Правовые пробл. – Л., 2011.
81. Звирбуль В.К., Шупилов В.П. Выдача уголовных преступников. – М., 2012.
82. Карпец И.И. Международная преступность. – М., 2011.
83. Каюмова А.Р. Международное уголовное право (Становление и современные тенденции развития). – Казань, 2009.
84. Международное уголовное право / [отв. ред. В.Н. Кудрявцев]. – М., 2014.
85. Панов В.П. Сотрудничество государств в борьбе с международными уголовными преступлениями. – М., 2012.
86. Киселев И.Я. Международное право и труд. – М., 2005.
87. Аметистов Э.М. Международное право и труд. – М., 1982.
88. Гусов К.Н., Курилин М.Н. Международное регулирование труда. – М., 2008.